

Кононенко В.С.

студентка 2-го курсу спеціальності «Менеджмент СКД»,
Національний університет «Чернігівський колегіум» ім. Т.Г.Шевченка

Ладонько Л.С.

доктор економічних наук, доцент,
Національний університет «Чернігівський колегіум» ім. Т.Г.Шевченка

ТУРИЗМ ЯК НАЙПЕРСПЕКТИВНІШИЙ НАПРЯМОК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ І РЕГІОНУ

Нині в Україні туризм вважається одним із найперспективніших напрямків соціально-економічного розвитку країни, регіонів, міст. Уже на сьогоднішній день є усвідомлення важливості туризму як одного з ефективних засобів поліпшення національної економіки, адже саме ця галузь частково забезпечує зайнятість населення, підтримує платіжний баланс, стимулює зростання ВВП.

Дії влади у нашій країні щодо організаційно-економічної підтримки туризму були і залишаються безсистемними. У регіонах розвивався переважно виїзний туризм, що сприяло розвитку іноземних туристичних компаній і готельно-ресторанних комплексів. Сьогодні в Україні держава практично не виділяє коштів на розвиток власного туристичного продукту та не підтримує власний туристичний імідж, в той час як в деяких країнах витрати на розвиток туристичної сфери сягають майже 40% ВВП.

Як показує досвід іноземних держав, бурхливий розвиток індустрії туризму обумовлює високий рівень конкуренції у готельному бізнесі. Великі готельні мережі складають серйозну конкуренцію власникам невеликих незалежних готелів у завоюванні та збереженні споживачів, в укладанні контрактів з постачальниками, у вправному та ефективному вирішенні проблем управління персоналом, відповідним чином відгукуватися на нові виклики конкурентного середовища. Особливо це стосується технологічних інновацій, що стають складовою продукту [4, с. 49].

У нашій країні розроблені загальнодержавна та регіональні програми розвитку туристично-рекреаційної галузі, які передбачають істотну державну підтримку. Однак дані положення не завжди знаходять своє практичне втілення. Стан розвитку туристичної сфери розглянемо на прикладі Чернігівської області, яка є однією з найперспективніших територій для розвитку готельного бізнесу і туризму загалом [2].

Активом Чернігівської області є значний історико-культурний та природно-рекреаційний потенціал, вдале географічне розташування. Однією зі складових атракційної привабливості міста Чернігова є розвиток дозвіллеквого туризму, а саме наявність ряду різнопланових фестивалів, ярмарок та міських свят, які мають потенціал до залучення більшої кількості туристів як внутрішніх, так і іноземних [1]. Також одним із перспективних напрямів туризму можна вважати історичні пам'ятки, які знаходяться в

місті, зокрема: Дитинець (Вал), Антонієві печери, Болдині гори, курган Чорна Могила; а також багато сакральних пам'яток: Спасо-Преображенський собор, Борисоглібський собор, П'ятницька церква, Єкатерининська церква, Іллінська церква, Троїцький собор та інші храми. У 2019 році Чернігів відвідало близько 300 тисяч туристів, це свідчить про те, що місто цікавить людей і туризм розвивається все більше і більше.

Однак, туристичні потоки значною мірою стримуються нерозвиненістю туристичної інфраструктури, а саме незадовільним станом готельного господарства, відсутністю працюючих туалетів та місць для паркування машин, туристичних автобусів. Суттєвою перешкодою розвитку готельного бізнесу є значний податковий тиск: різні види податків забирають 70-85% прибутків готелів в цілому. Готельний збір встановлено для м. Чернігова на рівні 15%, що є суттєвим стримуючим фактором розвитку готельного бізнесу (випереджає тільки Львів 20%, інші міста України 5-15%). Результати проведених досліджень дають підстави стверджувати, що при зменшенні розміру готельного збору вдвічі, надходження до бюджету у вигляді готельного збору не зменшаться, а надходження інших податків (ПДВ, податку на прибуток) зростуть за рахунок збільшення завантаженості готелів. Як наслідок, готелі одержать вільні обігові кошти, які можуть бути спрямовані на покращання якості надання послуг, ремонт та технічне переоснащення.

Ще однією проблемою Чернігівського туристичного регіону є відсутність готелів міжнародного класу та незначні обсяги інвестування у будівництво нових готелів. Більшість готелів у місті не відповідають нормам розташування іноземних туристів, відсутні 5-зіркові готелі, а ті що працюють, здебільшого, знаходяться у незадовільному стані та потребують відновлення або реконструкції [3].

Також не мало важливим є облаштування місць для паркування. Автобуси, які привозять туристів на екскурсії, займають багато місця та заважають іншим машинам здійснювати рух. На мою думку, варто виділити спеціальне місце для паркування декількох автобусів, які привозять людей на екскурсію. Це допоможе водіям автобусів відразу їхати на спеціальне місце для паркування та не створювати небезпечне становище як для інших водіїв так і для туристів.

На мій погляд, основними напрямками розвитку туристичної сфери і готельного бізнесу в Чернігівському регіоні є [1, 3]:

1. При матеріальній підтримці з боку держави можна провести модернізацію діючих готелів та готельно-ресторанних комплексів з державною часткою власності, закупити нове обладнання та оснащення, тим самим залучаючи туристів, у тому числі й іноземних.

2. Також економічно вигідним було б створення невеликих туроб'єктів на 20-40 місць - вони швидше реагують на вимоги клієнтів та набагато рентабельніші.

3. Приватизація готельно-ресторанного комплексу. Прикладом може бути успішна приватизація єдиного майнового комплексу державного комерційного підприємства «Готель «Слов'янський» у Новгород-Сіверському (Чернігівська область), яка дозволить створити якісний туристичний об'єкт і, відповідно, залучити потенційних клієнтів, у тому числі й іноземних.

4. Співробітництво з та розвиток інфраструктури у регіональному ландшафтному парку "Ялівщина", лісопарком "Кордівка".

5. Підготовка власних кваліфікованих працівників у готельній сфері за рахунок тісної співпраці представників готельно-ресторанного бізнесу із навчальними закладами області.

6. Залучення іноземних фахівців у сфері готельного бізнесу до діючих готелів Чернігова та області в цілому.

7. Забезпечення тісного співробітництва місцевих органів влади, підприємців із засобами масової інформації та PR-агенціями, які б могли розповсюджувати рекламно-презентаційні матеріали для створення та популяризації іміджу Чернігова як туристично-привабливого регіону, «міста Легенд»; створення, підтримка та ведення окремої сторінки в мережі Інтернет про культурну спадщину і туристичний потенціал регіону.

За умови усунення вищевказаних перешкод розвитку готельного бізнесу, готелі могли б підвищити якість послуг, збільшити обсяги їх надання, що дало б поштовх формуванню розвиненого ринку туристичних послуг в регіоні.

Як показали дослідження, український ринок готельно-ресторанного господарства має великі здобутки і є одним з найперспективніших в Східній Європі. Але при всьому потенціалі розвитку готельно-ресторанного господарства в Україні кількість наявних готелів недостатня для країни з високою інвестиційною привабливістю, багатим історичним минулим і широкими туристичними можливостями. Майже половина готелів потребують реставрації, переоснащення, нових кваліфікованих кадрів. Усе це не можливо без підтримки з боку держави. Тому, державне регулювання розвитку готельно-рекреаційного господарства як складової індустрії туризму є вагомим механізмом реалізації політики держави в даній сфері.

Список використаних джерел

1. Стан туризму в Чернігівській області URL: <https://monitor.cn.ua/ua/monitoring/39585>
2. Борушак М. Проблеми формування стратегії розвитку туристичних регіонів: монографія. Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України, 2006. 288 с.
3. Офіційний сайт Чернігівської міської ради. URL: <https://www.chernigiv-rada.gov.ua>
4. Пуцентейло П. Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва : навч. посіб. Київ. : ЦУЛ, 2007. 344 с.